

Position Paper voor het **Rondetafelgesprek Geldstelsel** (3-pager)

14 oktober 2015

In het kort

- Ik zal betogen dat de Nederlandse financiële sector ongezond groot is – en daardoor onze schulden ook.
- De banken zijn te weinig gericht op het ondersteunen van de economie, en te veel gericht op vermogenswinsten in vastgoed- en financiële markten.
- Kredietverlening door de overheid zal niet helpen, fiscale verandering en effectieve regulering wel.

⇒ **Wat is het probleem?**

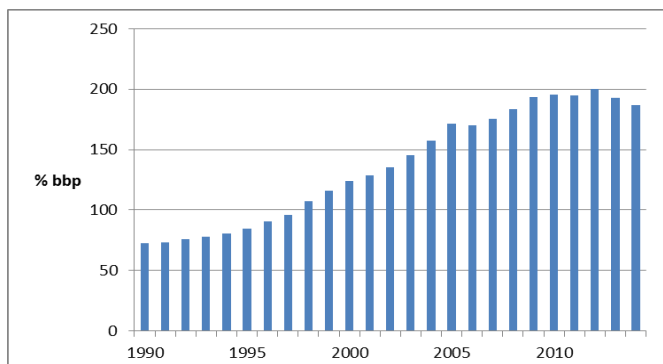
- Een grote financiële sector is slecht voor de economie, blijkt uit onderzoek.

⇒ **O ja?**

- De grootte van de financiële sector wordt gemeten aan de hoeveelheid uitstaande bankleningen (een simpele maatstaf, die internationaal goed vergelijkbaar is)
- hoe meer bankleningen, hoe meer er geïnvesteerd en geïnnoveerd kan worden: een positief effect. Daar zijn banken voor.
- ..maar ook: hoe meer schuld. Een negatief effect.
- Ergens ligt een omslagpunt van positief naar negatief. Nederland is dat punt voorbij.

⇒ **hoe weten we dat?**

- Internationaal vergelijkend onderzoek laat zien dat groei van de financiële sector stimulerend is voor economische groei (groei van het bbp) tot een bepaald punt – als de hoeveelheid uitstaande bankleningen zo ongeveer gelijk is aan het bbp. In Nederland was de hoeveelheid uitstaande leningen in 2012 *twee keer* het bbp (200%). In 1990 was dat nog minder dan 80%.

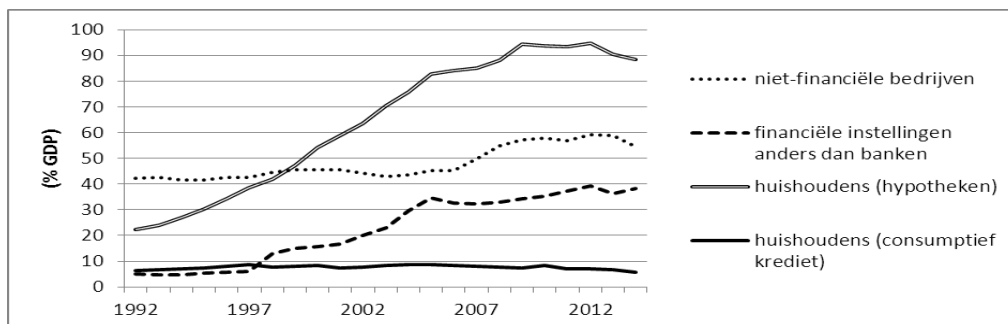

⇒ **waardoor is dat zo gekomen?**

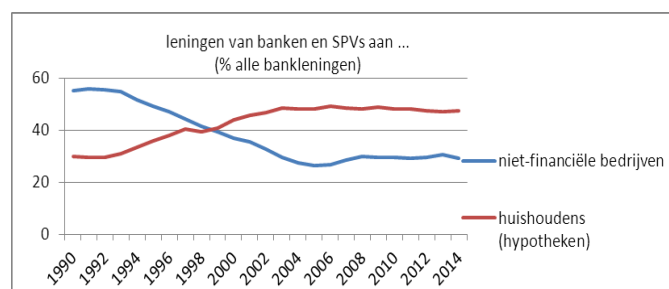
- Door hypotheekgroei. Dit geld wordt immers niet gebruikt om extra inkomen te genereren, waar het bbp van groeit. Het stuwt vooral vastgoedprijzen op, waardoor we *nóg* meer moeten lenen. De schuld groeit ervan, het inkomen nauwelijks. Zo is bankieren niet bedoeld. Terwijl bedrijfsleningen die geïnvesteerd worden, zowel de schuld als het inkomen laten groeien. Dat is financieel duurzaam.

- de financiële sector is in Nederland dus vooral zo groot (in verhouding tot ons bbp) vanwege de groei van hypotheekleningen en (in mindere mate) leningen aan andere financiële bedrijven. Nauwelijks door groei van leningen aan het Nederlandse bedrijfsleven - terwijl banken daar toch voor zijn. Zie de grafiek: welke lijnen stijgen? Die veroorzaken de groei van schuld.

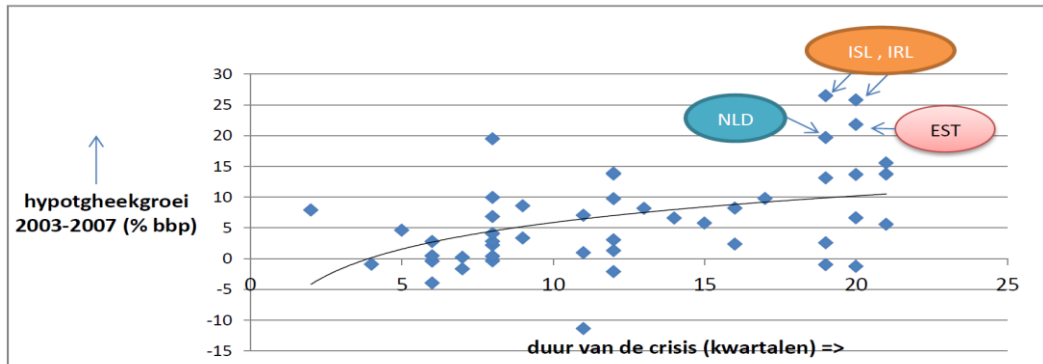

- Er is in dat opzicht sprake geweest van een grote omkering de laatste 25 jaar.

⇒ **OK, dat is verleden tijd.**

- Niet helemaal. landen met een zeer grote financiële sector hebben gemiddeld *lagere* inkomensgroei, *meer* schommelingen in de inkomensgroei, *grotere* kans op financiële crisis, en ze hadden *langere recessies* na de laatste financiële crisis (zie grafiek)

⇒ Aha. Wat nu?

- We weten dit nu ... maar doen er niet zo veel mee.
- Helpt het om kredietverlening in handen van de overheid te leggen?
 - Waarom? Zijn bureaucraten beter dan bankiers?
 - De overheid gaat enthousiast mee in het faciliteren van hypotheekbubbels.
- Wat kunnen we wel doen?
 - schulden herstructureren/ isoleren/afschrijven (Klaas Knot maandag in FD: 'verliezen nemen')
 - Banken reguleren nuttiger te gaan lenen (ja, dat kan- de Baselmethode staan klaar)
 - fiscaal: vastgoedwaardestijging belasten, niet subsidiëren

verder lezen?

Over de problemen van te veel hypotheek (zie ook de vele verwijzingen hierin naar andere studies):

- "More Mortgages, Lower Growth?", with Maria Grydaki and Lu Zhang. *Economic Inquiry*, in press
http://www.economicsofcreditanddebt.org/media/research/PDF19692055_1.pdf
- "Mortgages and Post-Crisis Recessions In Fifty Economies", with Lu Zhang.
<http://www.economicsofcreditanddebt.org/media/research/ZhangBezemer2015June5.pdf>

"Help, we groeien". *De Groene Amsterdammer*, 5 augustus. <https://www.groene.nl/artikel/help-we-groeien>

"Grote financiële sector in Nederland schaadt economie", door Jonathan Witteman. *De Volkskrant*, 10 juni.

<http://www.volkskrant.nl/economie/grote-financiele-sector-in-nederland-schaadt-economie~a4067269/>

"Groeit van de financiële sector gaat ten koste van economische groei" *De Groene Amsterdammer*, 15 April

<https://www.groene.nl/artikel/geld-als-water>

"Big finance is a big problem", *Financial Times* 3 november 2013 <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/10c43a5a-4300-11e3-8350-00144feabdc0.html#axzz3oNqXcNH3>

"Lessen uit de crisis: Waarom we opnieuw moeten nadenken over geld" *TPE Digitaal*, september 2012

http://www.tpedigitaal.nl/assets/static/6_Bezemer-3-2012.pdf

"Financialisering", Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid <http://www.wrr.nl/projecten/project/article/financialisering/>